

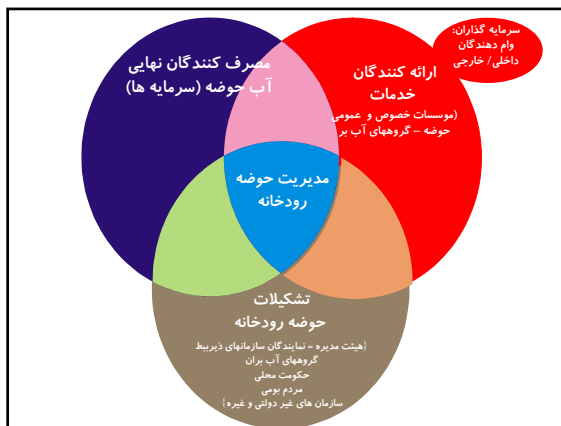

نقش شکل های آب بران در مدیریت حوضه رودخانه

تهیه توسط: دکتر احمد شائوکی
بانک جهانی

از بالا به پایین ، از پایین به بالا

- بالا به پایین :
- قوانین، خط مشی و سیاست ها، سازمان ها، تخصیص های عمده
- پایین به بالا:
- نقش مصرف کننده نهایی در حفاظت آب، حق آبه ها، کنترل تخلیه منابع آلوده کننده (مجوز و تعرفه های دفع فاضلاب ، سازمانهای مربوط به آب بران (برای مثال، شکل های آب بران، کمیته های حوضه / شوراها)، توسعه خودجوش در جوامع، بکار بردن آداب فرهنگی محلی (برای مثال در مدیریت خرد آبخیز)

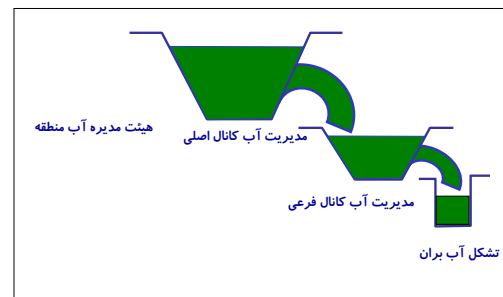
مدیریت حوضه رودخانه : چرا؟

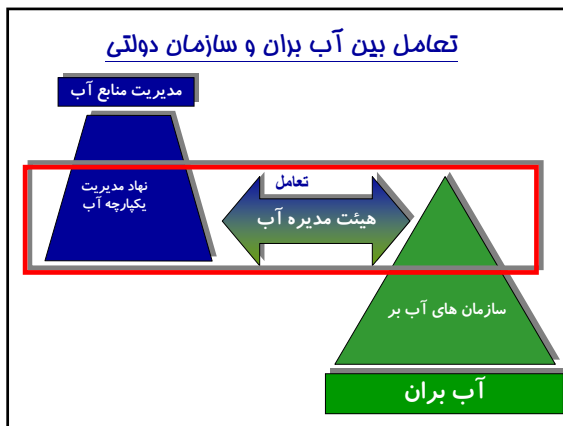
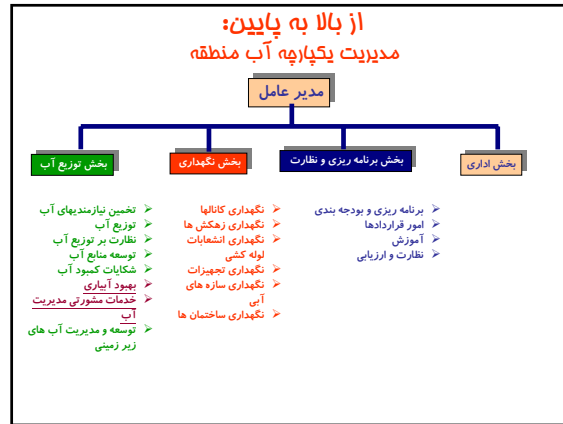
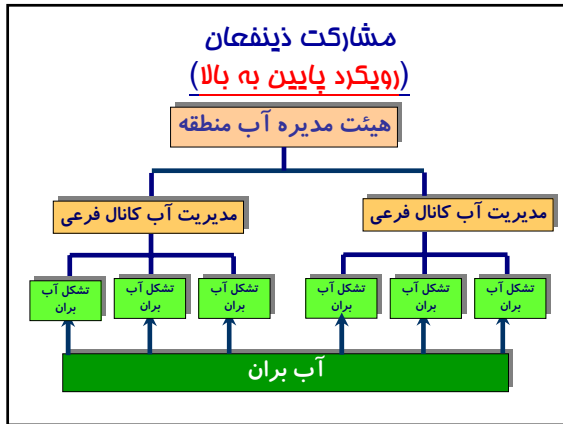
- مرزهای آبی فراتر از مرزهای مدیریت ناموفق می باشند (حوضه رودخانه واحد بنیانی مدیریت و آبادانی است)
- امکان درونی سازی عوامل خارجی منفی مربوط به آب در محدوده حوضه (آلودگی، کمبود)
- ایجاد تنخواه گردان برای خود کفایی در سرمایه گذاری های مربوط به آب به منظور توسعه پایدار و مدیریت حوضه (جمع آوری و بکارگیری تعرفه ها در داخل حوضه : برای مثال مدل فرانسوی)
- جایگاه ویژه برای شکل گیری ساختاری شرکت مانند در محدوده حوضه رودخانه (پرداخت کنندگان تعرفه های مربوط به آب می توانند سهام دار بالقوه محسوب گردند)، بنابراین احساس مالکیت ارتقاء می یابد

مدیریت حوضه رودخانه: چگونه؟

- ایفای دو نقش: تنظیم کننده و ارائه کننده خدمات
- تنظیم کننده : برای محیط زیست، سیاست (خط مشی)، تبلیغات، حقوق و تخصیص های عمده، مجوزهای فاضلاب
- ارائه دهنده خدمات: برای انواع مصرف کنندگان نهایی آب (آبیاری / آب و فاضلاب / نیروگاه های آبی)
- تعرفه ها: نه تنها برای برگشت هزینه بهره برداری و نگهداری، اصلاح و نوسازی ، بلکه برای سرمایه گذاری مجدد در تجهیزات آبی و غیر آبی
- تعرفه دو قسمتی : آب بر - بخش ویژه و بخش عمومی (برای تامین هزینه های خدمات مدیریت منابع آب در جهت منافع سکنه حوضه)
- نیاز به سرمایه گذاری ابتدایی توسط حکومت مرکزی / حکومت محلی، سرمایه گذارهای خصوصی و وام دهندگان دوجانبه / چندجانبه
- مشارکت آب بران

مصنوعی: سازمانهای آبیاری از پایین به بالا

یمن: رویکردی به مدیریت مشارکتی آبیاری و مشارکت جامعه کشاورز در تامین هزینه های نوسازی و بازسازی تاسیسات بیرون مرزعه؛ سهم جامعه در قرارداد

- ۱۰٪ سهم کشاورز بصورت نقدی یا غیر نقدی
- هر تشکل آب بر باید ۲-۱ قرارداد اجتماعی کوچک تا حدود ۱۰۰۰۰ دلار را اجرا کند
- نرخ واحد قرارداد اعطاء شده به تشکل های آب بران ۳۰٪ ارزانتر از پیمانکاران (مقاطعه کاران) ملی است
- بنابراین، این ۳۰٪ نمودار جمع کل سهم ذینفعان نهایی و یا در حقیقت تشکل آب بر می باشد.

یمن: تنفواه گردان (اعتبار در گردش) برای تامین هزینه های عملیات صرفه جویی در آب:

- در پروژه حفاظت از منابع آبهای زیر زمینی دو میلیون دلار از طریق سیستم مشارکت در هزینه ها برای ایجاد یک اعتبار در گردش (تنخواه گردان) تخصیص یافت.
- کشاورزان برای صرفه جویی آب به میزان ۲۳۰۰ متر مکعب در هکتار در سال، ۲۵۰ دلار برای هر هکتار سرمایه گذاری کردند
- بنابراین هزینه سرمایه گذاری برای هر متر مکعب آب صرفه جویی شده در سال ۰/۱۱ دلار می باشد
- صرفه جویی در هزینه پمپاژ ۰/۰۶ دلار بر متر مکعب در سال محاسبه شد
- هزینه سرمایه گذاری توسط کشاورزان در طی فقط دو سال جبران شده بدون اینکه ارزش آب اندوخته شده در سفره های آب زیر زمینی محاسبه شود

یمن: تشکل های آب بران و درس های آموخته شده

انگیزه های کلیدی برای کشاورزان برای سازماندهی خودشان در قالب تشکل های آب بران به سه گروه تقسیم می شوند:

- ارتقاء سطح آگاهی عمومی بر اساس برنامه ریزی قبلی پیش از هر گونه دخالت فیزیکی در حوضه، که در حقیقت با ایجاد پیش آگاهی و شفافیت، کشاورزان را از منافع و نه محدودیت حاصل از اجرای فرایند مدیریت مشارکتی آبیاری آگاه می نماید.
- حصول اطمینان از مشارکت کشاورزان در مراحل طراحی، اجرا، نظارت، بهره برداری و نگهداری کل سیستم تغذیه آبیاری
- ادامه فعالیت های مربوط به ارتقاء سطح آگاهی های عمومی پس از اتمام عملیات فیزیکی در راستای آگاهی کشاورزان از نتایج بصورت افزایش محصول و درآمد خالص

یمن: انجمن های آب بران و درس های آموخته شده

مشارکت کشاورزان باعث بوجود آمدن احساس مالکیت سیستم های آبیاری در ایشان شده است:

(۱) کشاورزان در ارتباط با ظهور مشکلات و در برطرف ساختن مشکلات فنی و اجتماعی دراز مدت که دولت از حل آنها در مانده است بیشتر از قبل فعال می شوند و

(۲) کشاورزان صحبت صریح درباره موضوعاتی را که در گذشته بحث انگیز بودند آغاز کردند، برای مثال، بازبینی مجدد قوانین مربوط به حقوق آب که به تجربه نشان داده شده است که در وضعیت فعلی تعادل و توازن بین آب بران با لادست و پایین دست را برقرار نمی سازند.